داڕشتنەوەی گوتار لە نێو سیستەمی دەرهێناندا.. شکۆ عومەر کاکەڕەش

شانۆیی (دادگەیێ شاهمارانە) وەك نمونە

سەرنجێك

من کاری ڕەخنەگری بە پسپۆڕی خۆم نازانم، بەڵام چ ئەزموونی رابردووم و چ بڕوانامە و رشتەی خوێندنەکەشم ڕێگەی ئەوەم پێدەدات لەپاڵ کاری دەرهێنان و پراکتیکدا لەو کایەیەش کار بکەم، لەگەڵ ئەوەشدا لەسۆنگەی باوەڕبوون بە پسپۆڕی و ڕەخساندنی دەرفەت بە کەسانی پسپۆری بوارەکە، چەند ساڵێکە خۆم لەوە دەبوێرم لەبارەی نمایشە شانۆییەکانەوە بدوێم، بەڵام سەرئەنجام دۆخی پاشاگەردانی ڕەخنە و ڕەخنەسازیی نێوەندی شانۆی کوردی وادەکات مرۆڤ وەك ئەرکێکی ئەخلاقی بەدەنگ نەبێت و لانی کەم ئەگەر دەرفەتی توێژینەوە و بەدواداچوونی قووڵیش نەبێت، بەڵام راکەڵاییانە سەرنجەکانی خۆی بخاتەڕوو. چونکە بەداخەوە ئەوەی ئەمڕۆ لەو نێوەندەدا دەگوزەرێت بێسەوادی و هەژاریی مەعریفییەکی قووڵ هەیە، بەپێچەوانەوە نوسین و پیاهەڵدان و شکاندنەوەی بەرهەمەکان بەپێی میزاجی تایبەت و نزیکیی و دووری دەرهێنەر لە نوسەری ڕەخنە و باکگراوندی حیزبی و شارچییەتی و بەخشینەوەی میدالیا و دەستەواژەی داهێنەر و داهێنان بە کەسانی ناشایستە، بوونەتە مۆرکی ئەو نوسینە لاوازانەی کە ساڵانێکە بەرۆکی نێوەندەکەی گرتووە، بێگومان لەم دۆخەشدا نمایشگەلی گرنگ و جدی دەبن بەقوربانی و بەبێدەنگی تێدەپەڕن. بۆیە لە وەها دۆخێکدا نوسین و بەدەنگەبوون دەبێتە ئەرکێکی ئەخلاقی هەرکەسێك کە سەروکاری لەگەڵ نوسیندا هەیە. هۆکاری ئەم دۆخەش روونە، کە بریتییە لە بێدەنگی نێوەندەکە بەگشتی و کەسانی پسپۆڕ بەدیاریکراوی.

گووتار بونیادی سەرەکی هەر بەرهەمێکی هونەری-ئەدەبییە و مومکین نیە بەبێ ئامادەیی گووتار هیچ بەرهەمێك بتوانێت بەردەوامی بەخۆی بدات، بەدرێژایی مێژوو ئەم چەمکە بۆچوونی فەلسەفی زۆر و جیاوازی لەبارەوە ووتراوە، کە ڕەنگە ئەمە لێرەدا بەخێرایی بەشێکیان بخەینەڕوو. (ئەفڵاتون) پێیوایە گفتوگۆ-دیالێکتیك ئامرازێکی سەرەکییە بۆ گەیشتن بە راستیی، بۆیە پێویستە گووتار گوزارشت بێت لە گفتوگۆی قوڵ بۆ گەیشتن بە مەعریفەی قووڵ. یاخود (ئەرستۆ)

گووتار وەك بەشێك لە رەوانبێژی پێناسە دەكات كە بریتییە لە هونەری باوەرپێهێنان و بەجێهێشتنی كاریگەری لەسەر وەرگر ئەویش لەسەر ئاستەكانی ئەخلاقی و سۆزداری. جەستە لە قۆناغە جیاوازەكانی دەركەوتن و گەشەسەندنی دراما لە گریكی كۆندا بوو بە ئامرازێكی راستەوخۆ و ناوەندگەرا لە فۆرمەلەكردن و پێكانی گووتاردا، كە لەسەر بنەمای تێگەیشتنێكی تایبەت لە پەیوەندی نێوان مرۆڤ و خواوەندەكانەوە بونیادنرا و بووە گووتارێك بۆ گوزارشت لە ئاهەنگە ئایینی و سرووتە بەكۆمەڵەكان. فەیلەسوونی فەڕەنسی (مێشێل فۆكۆ)ش گووتار پەیوەست دەكاتەوە بە دەسەڵات و خۆسەپێنی و بە ئامرازێكی بنەڕەتی ئەو سیستەمەی لەقەڵەم دەدات. میشیل فۆكۆ دەڵێت سەبارەت بە بەندینخانە هیچ مانایەكی نییە ئەگەر تەنها پشت بەو گووتارانە ببەستین كە سەبارەت بە بەندینخانەكان نوسراون، بەڵكو ئەبێ بایەخ بەو بڕیار و پەیڕەوە ناوخۆییانەش بدەین كە لەلایەن ئەو خەڵكانەوە داڕێژراون كە لە ناو ئەو دەزگایانەدا ژیاون و بەڕێوەیان بردوون.

(ژاك دریدا)ش لە سیاقی تێكستدا مامەڵە لەگەڵ گووتاردا دەكات و لە میتۆدە فەلسەفییەكەی خۆیدا كە میتۆدی (هەڵوەشاندنەوە) یە پێیوایە گووتاری تێكست هەڵگری فرەمانای ناجێگیرە و پێویستە هەوڵ بۆ ئاشكراكردنی مانا دژ و فرەكانی بدرێت. ستراتیژییەتی (دریدا) بەشێوەیەكی گشتی تیشك دەخاتە سەر هەڵوەشاندنەوە و بەش بەشكردنی دەربڕین و گریمانە فەلسەفییەكە و ئینجا دووبارە پەرەپێدانی ئەو بوونیادە هاوبەشەی كە ئەو دەربڕین و گریمانانەی لەسەر دانراوە .

هەروەك دیدە فەلسەفییەكەی (رۆلان بارت)یش تیشك دەخاتە سەر گووتار و بەرەگەیەكی شیكاری رەخنەییەوە بۆی دەڕوانێت، كاتی جەخت لەسەر چۆنییەتی بونیاتنانی مانا و فۆرمی زمانەوانی لە تێكستدا دەكات، بەبۆچوونی (بارت) گووتار تەنها كاری ئەوە نییە مانا و ئاماژەكان بگەیەنێت بەڵكو پانتاییەكە بۆ دەسەڵات و كاریگەییەتی بەسەر چواردەوری خۆیدا، بۆی لە دیدە فەلسەفیەكەی خۆیدا كار بۆ دەرخستنی ئەو تێگەیشتنە دەكات كە لە رێگەی گووتارەوە شوناس و مەعریفە و دەسەڵاتی كاریگەر پانتایی خۆیان وەربگرن. دواجار لەم خستنەڕووردا هەرچەند خێراش بێت بەڵام ناكرێ خۆمان لە دیدە فەلسەفیە قووڵەكەی (فریدریك نیتشە) ببوێرین و ئاماژەی بۆ نەكەین، (نیتشە) گووتار بەو جۆرە دەبینێت كە دەكرێت خۆی لە خۆیدا ببێت بە هونەرێكی باڵا، بەڵام پڕاوپڕ لە زیندویەتی و داهێنان، هەروەك بانگەشەی ئەوەی دەكرد پێویستە گووتاری ئەكادیمی ووشك تێپەڕێندرێت لە پێناو گووتارێكی كاریگەر و پڕ لە زیندوویەتی، بەگشتی (نیتشە) باوەڕی وایە كە ناكرێ گووتار گوزارشت لە حەقیقەتی رەها بكات، بەڵكو ئامرازێكە مروق هانای بۆ دەبات بۆ دانانی كاریگەری لەسەر

واقع و یاریکردن پێی. ڕەنگە بابەتی بەرجەستەکراوی سەر تابلۆیەك سەرساممان بکات، دووچاری شڵەژانمان بکات، سەرقاڵمان بکات، وەك ئەوەی کاتێك دەبینین تێکەڵسەندنەوە و مەترسی ستایش دەکرێن، لێرەدا ئەمە چێژ و خۆشی لە هەڵچوونەکەدا بەدیدەکەین، لەسەرکەوتن بەسەر بێزاری بەدیدەکەین .

دەرهێنان ئەو کردە ئاڵۆز و قووڵەیە کە لەڕێگەیەوە بونیادی نمایش و پانتـــایـیـە جیاوازەکـــانی دادەڕێـــژرێتەوە و تەواوی ڕەگەزە هاوبەشەکان ڕێکدەخاتەوە و لەوەوە وەکو سیستەمەکی دینامیکی سەرجەم پرسە هاوبەشەکانی دیکەی دەوروبەری لە بۆتەی خۆیدا دەتوێنێتەوە و پێکرا یەکەیەکی هارمۆنی دروست دەکەن بەناوی نمایش. (دێك سایکس مینـنگن) هەمیشە تەئکیدی لەوە کردووەتەوە کە پێویستە نواندن لە چوارچێوەی گروپدا بێت و فۆرمێکی ئەوتۆی داڕشت بە یەکخستنی هەموو ڕەگەزەکانی وەك دیکۆر و جلوبەرگ و ڕووناکی و هەروەها ئەکتەریش لە چوارچێوەی یەکەیەکی هونەریدا، هەروەك (گۆردن کرێگ) پێیوایە کە ئەو ڕەگەزانە هەموو بەیەکەوە پەیوەستن و ناکرێت جودا بکرێنەوە . یەکگرتنی ئەم ڕەگەزانەش بێگومان لەو دووەیانەدا دروست دەبێت کە پێی دەوترێت سیستەمی دەرهێنـان. ئامانجی ستراتیژی لە هەموو نمایشێکی شانۆییدا بریتییە لە گۆڕینی تێکستی شانۆیی بە سیستەمێکی هاوئاهەنگ و تێکەڵکێش لە کارتێکەرە دەنگی و بینراوەکان . لە شانۆی مۆدێرنیش جگە لەو ئەرکە بنەڕەتیانە، هاوکات کاری دیکەش خۆی خزانـدووەتە نێـو سیستـەمی دەرهێنـانەوە و گرنگترینیـان داڕشتـن و ئامادەکردنی گوتاری سەرەکی نمایشە، کە دواجار دەبێتە پانتایی بنەڕەتـی دەرهێنەر تـا لە ڕێگەیەوە پلان و سـتراتیژیەتی چۆنیەتـی پێکانی ئامانجەکانی خۆی وەك بونیادنەری یەکەمی نمایش دابڕێژێت. جا ئەو داڕشتنەوەیە دەکرێت لەڕێگەی یەکێك لە ڕەگەزە سەرەکییەکانی نمـایشەوە بێـت بە نمـونە ئەکتەر، بەو جۆرە ئەکتەر پارێزگـاری لە پێگەی سـەنترالیزمییەتی خۆی دەکـات و دەبێتە دروستـکەری زینـدووی مانا و دەلالەت لە ڕێگەی دەنگ و جووڵە و بەدیاریکراویش جووڵەی ڕووخسار و ڕەنگکردنی گووتار بەشێوەیەکی گشتی .

بـوونی گوتـاری روون لە نمایشدا ئامـاژەیە بە حـزوری دەرهێنەری بەئاگا لە پشتی نمایشەوە، چونکە دواجار لە ڕێگەی ئەو گوتارەیەوە موخـاتەبەی ئەقڵـی بینەر و کۆمەڵگـای خۆی دەکـات و هەمـوو کۆد و ئامـاژە پێویستەکان دەنێرێـت بە ئەویـتری وەرگـر. دەبینـین (هـا عەبدولعەزیز)ی دەرهێنەری شانۆیی (دادگەیە شاهمارانە) توانیویەتی گوتارێکی روون و مانادار و خاوەن ئامانج ئامادە بکات و دووبارە فۆڕمەلەی بکـاتەوە و لە نێـو سیسـتەمە دەرهێنـانیەکەی خۆیـدا دایبڕێژێتەوە و ئاراستەی بینەری بکات. ئەویش سەرەتا بە دەستبردن

بە هەڵبژاردنی (میت)ێکی کۆنی نەتەوەی وەك شاهماران کە ڕەنگە تەمەنی سەدان ساڵە و زیاتریش بێت و دەماودەم گێڕدراوەتەوە. چونکە هەڵبژاردنی تێکست بەپێی بەچوونی زۆربەی نوسەر و ڕەخنەگران بنەمای سەرەکی شکست یان سەرکەوتنی نمایشی شانۆیە. لێرەدا دەرهێنەر کاتێ دەستی بە ئەو ئەفسانەیە بردووە بێگومان دوای داڕشتنەوەی لە فۆرمی دەقێکی شانۆییدا لەلایەن نوسەرێکەوە کە بریتی نیە لە خودی دەرهێنەر. بەدەنیاییەوە مەبەست و مانای شاراوەی خۆی هەیە و لە نمایشەکەدا ئەو مەبەست و ئامانجانە بەڕوونی دەرکەوتن. چونکە وەك هەمووان دەزانین لەم ساڵانەی دواییدا هەوڵێکی بەرنامە بەداڕێژراو هەیە بۆ دزینی میتۆلۆژیای (شاهماران) لەلایەن دەوڵەتی تورك بە داماڵینی لە فۆرمە کوردییەکە و بە تورککردنی. چونکە تاکو ساڵانی نەوەدەکانی سەدەی ڕابردووش لانی کەم وێنەی (شاهماران) لە نێو زۆربەی ماڵی کوردیدا ئامادەیی هەبوو ئەویش یان لەسەر فەرشی هەڵواسراوی سەر دیوار یاخود لەسەر ئەو بەکسانەی کە وەك گەنجینەی هەڵگرتنی کەلوپەلی نێو ماڵ بەکاردەهێنران و پێیدەوترا (بوراق)، ئەم ئامادەگییە ڕەمزییە وایدەکرد تاکی کورد ئەگەر لەسەر ئاستی وێنەسازی و فیگەریش بێت (شاهماران) بە بەشێك لە کۆنەستی گشتی نەتەوەدا ببینێت و هەست بکات کە (شاهماران)ی نێو قووڵایی مێژوو، ئەمڕۆ ئەگەر لەسەر ئاستی وێنەیەکیش بێت حزوری هەیە و لە گۆڕێدایە. گووتار لێرەدا لەسەر ئاستی وێنە خۆی دەخاتەڕوو کە دەکرێ لێرەدا بە دیدی (جۆرج گادامیر) خوێندنەوە بۆ ئامادەیی گوتار بکەین کە لەڕێگەی شیکردنەوە و تەئویلی وێنەوە بگەین بە کرۆکی گووتاری نمایش، ئەویش کاتێکە کەوا گووتار تێگەیشتنی هاوبەش دروست دەکات لەڕێگەی تێکەڵبوونی ئاسۆکانەوە ئەوەش لە کارلێکی ئاسۆی شیکەرەوە و ئاسۆی تێکست-وێنەوە دێتە کایەوە. بەڵام ئەم ئامادەییە بە دیاریکراوی لە دوای ساڵانی دووهەزارەکانەوە بەتەواوی وون دەبێت، بۆیە دەبینین ئەمڕۆ کەمترین وشیاری دەربارەی ئەو میتۆلۆژیا گرنگە نەتەوەییە لە نێو نەوەی تازەی گومەڵگادا هەیە، ئەمەش وایکردووە دزینی ئەو ئەفسانە گرنگەی کورد لەلایەن دەوڵەتی سیستماتیکی تورکەوە ئاسانتر بێت. (میشێل فۆکۆ) پێیوایە دەکرێ گووتار ئامرازێکی گرنگ بێت بۆ دەسەڵات و قۆرخکاری و بەکاریش دەهێنرێت بۆ کۆنترۆڵکردنی فکر و بیرکردنەوەی مرۆڤ. جارێکی تر دەتوانێ هەموو ئەو شتانەی کە بەهۆی جیاوازییەکەوە لێیەدوورکەوتوونەتەوە بەدەستیان بهێنێتەوە، بیانگرێتەوە خۆی و بیانخاتە ژێر ڕکێفی خۆیەوە لە ئەوانەدا مەبەندێك بدۆزێتەوە . دروست وەك ئەو کردەیەی دەوڵەتێکی وەکو تورکیا کە لەسەر ئاستی (میت)ە کوردییەکان پیادەی دەکات. هەمووانیش کۆکن لەسەر ئەوەی کە نەتەوە بەبێ بوونی

میتۆلۆژیا و ئەفسانەکانی رابردووی خۆی ناتوانێ لە ئێستا و داهاتوودا حزوری هەبێت. بۆیە دەبینرێت کاتێ دەرهێنەر ئەم بابەتە دەکات بە ماتریالی نمایشەکەی، لە ڕێگەیەوە دەیەوێت بینەر دادگایی بکات کە خەریکە بوونی خۆی لە رابردوو وون دەکات! وا نەتەوە دژەکەی کە لە لەوپەڕی فاشیەتدا سەدان ساڵە دەیسڕێتەوە، رابردوو بە خۆی دەبات ئەویش لەڕێگەی دزینی ئەفسانەکانیەوە کە بونیادی نەتەوەیی تێدا دارێژراوەتەوە. ئەم هەوڵەی دەرهێنەر لەو دیمەنەدا دەگاتە ترۆپك کاتێ کەسایەتی نوسەر لەسەر ستەیج دێتە خوارەوە لە بینەر نزیکتر بێتەوە تا لەپەنا گوێیدا پێی بڵی بێئاگاوەرەوە و فریای رابردووی خۆت بکەوە، کاتێکیش هیچ بەرپەرچێك لە بینەر نابینێت بەوپەڕی شکستەوە هۆڵی نمایشەکە بەجێدەهێڵیت و دەڕواتە دەرەوە. لەڕێشدا دەکرێ دیدەکی (سارتەر)یانە بە گوتار ببەخشین کە ئەو باوەڕەی بە ئەدەب و هونەری پابەند هەیە کە پەیوستە بەردەوام لە هەر قۆناغێکدا بێت ڕۆڵی کاریگەری کۆمەڵایەتی و سیاسیی خۆی بگێڕێت، بەوەی کە دەبێت ببێتە ئامرازێك بە گۆڕانکاری کۆمەڵایەتی و سیاسی لەو واقیعەی کە تێیدایە، هەروەك خودی خۆشی ئەو بەچوونەی کرد بە بنەما بە کارکردن کاتێ دەبین ئەدەبەکەی خستە خزمەت جەختکردنەوە لەسەر چەمکەکانی ئازادی و دادپەروەری و سەربەخۆیی و لەپرسراویەتی تاکەوە. ئەگەرچی رەنگە ئەو دیمەنەی کە باسمان کرد بونیادی هونەری و تەکنیکی نواندنی هێندە باڵا نەبێت و زیاتر پشتی بە تەکنیکی سادەگەیی و راستەوخۆیی بەستبێت، بەڵام دواجار بە تەواوی لە خزمەتی گوتاری نمایشدا بوو و بووە زەنگێك بە بینەر-کۆمەڵگا. بۆیە بە خوێندنەوەی ئەم هەوڵەی دەرهێنەر دەتوانین چەمکی (مەبەستداری)ی فەیلەسۆفی ئەڵمانی (ئیدمۆند هۆسرڵ) بەکاربهێنین کە یەکێکە لە چەمکە بنەڕەتییەکانی ئایدیا فەلسەفییەکەی و پێیوایە مەبەستداری بریتییە لە ئاگایی، هەمیشە ئاگاییەکە بە شتەکی دیاریکراو، بۆیە گووتاری نمایش دەکرێ لەم دیدگایەوە بخوێندرێتەوە کە بریتییە لە ئامرازێك بە ئاڵوگۆڕکردنی نیازی دەرهێنەر-نوسەر بە ئەزموونەکی مەلموس لەسەر تەختەی شانۆ و لەوێشەوە ببێت بە پردێك بە گەیاندنی مانا و واتا شاراوەکانی پشتی نیازی دەرهێنەر بە بینەر.

هەر لە دیمەنی سەرەتاوە بینەر بەر هەوڵەکانی دەرهێنەر بە داڕشتن و دامەزراندنی گووتارێکی روون دەکەوێت کاتێ دەبینین کارکردن لەسەر کۆمەڵێك سرووتی کۆنی ئاهەنگئامێزی کوردی و ماتریاڵی وەك خاکەناس و بەرد و ئاگر و دەنگبێژی و یاریی ناوچەیی دەبێت بە دەستپێکی نمایش، ئەم کارکردنە ئاماژەی ئەوە دەداتە بینەر کە پەیوستە خۆی بە بەرکەوتنی گووتار و ئەتمۆسفێری کوردی ئامادە

بکات. لە دیمەنی دواتردا ئەم هەوڵە روونتر دەبێتەوە و تەنانەت دەگاتە پلەی کامڵبوون کاتێ دوو ئەکتەر وەك نوێنەرایەتی دوو جەمسەر لەرێگەی دوو شمشێری ئاگراوی□وە دەکەونە ململانێی یەکترەوە و یەکێکیان ئەویتر لەناو دەبات، ئەمیش بە سوودوەرگرتن لە ماتریالی ئاگر کە لە کۆنەستی کوردیدا هەڵگری مانا و دەلالەتی قوڵترە بە گەڕانەوە بۆ ئەفسانەکانی پێشووی.

دەرهێنەر دەیەوێت لە رێگەی ئامادەگی دەنگ و ستران و لاوك و هەله□و□، بین□ر بباتن□و□ ناو م□ژووی ک□ تاکی کوردی هەمیشە دەنگ و دەنگبێژی وەك ئامرازێکی مانەوەی خۆی بینیووە، لێرەشدا بۆ دامەزراندنی گووتاری نمایش دەرهێنەر بەدروستی سوودی لەو ئامرازانە وەرگرتووە و لەناو سیستەمە ئیخراجیەکەیدا هونەرییانە دایڕشتوەتەوە.

هەر لە چوارچێوەی گوتاردا دەرهێنەر (ها عەبدولعەزیز) ووردی کار لەسەر رەخنەکردنی دەسەڵات دەکات بەڵام گرنگی ئەو هەوڵە لەوەدایە بەبێ پەنابردن بۆ جنێو و سوکایەتی و تەکنیکی راستەوخۆیی ئەنجامی دەدات، کە بەداخەوە لەم ساڵانەی دواییدا هانابردن بۆ بەکارهێنانی جنێو و وشەی بازاری بەبیانوی رەخنەکردنی دەسەڵات و سیستەم بەجۆرێك زاڵ بووە بەسەر بەشێك لە نمایشەکاندا کە لە کۆتاییدا تەواوی تەکنیك و ئاست و بەها هونەرییەکەی کردووە بە قوربانی و نمایش زیاتر وەك پانتاییەکی سادەگۆیی و دروشمبازی دەرکەوتووە.

بەڵام لە شانۆیی (دادگەیێ شاهمارانێ) بە داڕشتنەوەی کەسایەتی دادوەر بەشێوەیەکی تێکشکاو و بێئاگا و بەخشینی فۆڕمێکی هەزەلی و گاڵتەجاڕانە بەتایبەت لە رووی دەنگ و جەستەوە، هەروەها نیشاندانی کەسایەتی (پۆلیس-پاسەوان)ی دەسەڵات بەشێوەی گاڵتەجاری و پێکەنیناوی، بێگومان ئەمەش بەسوود وەرگرتن لە ئەکتەری خاوەن جەستەی ئامادە و نەرمونیانی وەك (عومەر عادل و مستەفا رێبەر و ئاراس) دەرهێنەر توانی لە فۆڕمێکی هونەری باڵادا توندترین رەخنە لە دەسەڵات بگرێت و پێیان بڵێت تاوانی ئێوە زۆر لەو خەڵکە زیاترە کە ئەمرۆ ناتوانن رابردووی خۆیان بناسنەوە.

کارکردن لەسەر دورستکردنی شوناس بۆ شانۆ لە کوردستان ساڵانێکە بە تەواوی پەراوێز خراوە، ئەوەی کە هەیە شانۆ لە پێناو شانۆدا دەکرێت، دەردی کوشندەی شانۆکەی ئێمە نەبوونی فۆڕم و شوناسێکی نەتەوەیی-کلتوریی کوردییە لە نمایشەکانمان، دەرهێنەر لە (دادگەیێ شاهمارانێ) زۆر بەڕوونی لە زاری کارەکتەرێکەوە ووتی من چی لە شکسپیر و تۆڵستۆی و …هتد بکەم لە کاتێکدا خۆم تائێستا نەمتوانیوە شوناسێك بۆ خۆم دیاری بکەم لەگەڵ ئەوەی خاوەنی دەوڵەمەندترین باکگراوندی کلتوری و کەلەپوری و مێژوویم بۆ ئەوەی

بتوانم بیکەم بە ماتریالی بەرهەمە هونەرییەکانم؟! جەدەلیەتی جیهانیبوون و لۆکاڵییەت لەمێژە هەیە بەوەی کە بەرهەمی هونەری لە لۆکاڵییەتەوە دەچێتە قۆناغی جیهانیبوون یان بەپێچەوانەوە، بێگومان ئەوەی یەکەمیان راستە کە پێویستە سەرەتا کار لەسەر لۆکاڵییەت بکرێت بۆ ئەوەی ببین بە جیهانی. بۆ ئەم باسە ئەزموونێکی زیندووی خۆم بە نموونە دەهێنمەوە سالی 2019 بەرەسمی وەك کوردێك لەگەڵ هاوڕێیەکی شانۆکار بەشداربووم لە وۆرکشۆپێکی یەك مانگەی شانۆکاری جیهانی (ماریە بیاجینی) کە ساڵانێك هاوکار و یاریدەدەری سەرەکی (جیرزی گرۆتۆفسکی) بوو لە بەرهەمەکانی کۆتاییدا، سەرەتا بۆ ئەوەی لە رووی کلتورییەوە خۆمانی پێ بناسێنین داوای لێکردین هەریەکەو دیمەنێکی پێشکەش بکەین، هاوڕێکەم دیمەنێکی شانۆیی (کالیگۆلا)ی پێشکەش کرد کە دوا بەرهەمی ئەوکاتەی بوو، منیش دیمەنێکم لە یەکێك لە نمایشەکانی تیپی شانۆی ئەزمونگەری کەرکوك پیشکەش کرد کە لە رابردوودا خۆم نواندنم تێداکردبوو بریتی بوو لە پێرفۆرمانس (هاملێتی کەرکوك) دەرهێنانی نیهاد جامی بوو و تێیدا کار لەسەر سرووت و گاتاکانی زەردەشتیەت کرابوو بە گریمانەی ئەوەی ئەگەر هاملێت کەرکوکییەکی زەردەشتی بوایە چی روویدەدا! دوای پێشکەشکردنی هەردوو دیمەنەکە، دانیشتین و (ماریە) بەووردی گفتوگۆی لەگەڵ کردین و پێی ووتین (کالیگۆلا) و هەموو تێکستە جیهانییەکان هیچ بۆ ئێوە نابەخشن و ناتوانن لە رێگایانەوە ببنە خاوەنی شانۆییەك بەشوناسی کوردییەوە، ئێوە پێویستە بگەڕینەوە بۆ کلتورە دەوڵەمەندەکەی رابردووی خۆتان، ئێوە دەبێت زیاتر لە زەردەشتیەت و سرووتە ئاینی و کۆمەڵایەتی و کلتورییەکەی خۆتانەوە هونەر دروست بکەن و فۆرمی تازە بدۆزنەوە، ئەوەی گەلانی زاگرۆسی خاوەنی میراتی ئاینە میترایی و یارییەکانن کە سەرچاوەی داهێنانی زۆربەی تیۆریستە گەورەکانی ئەوروپان. کلتوری رۆژهەڵات بەگشتی بە ئەمەی رۆژئاوایی گەنجینەیەکی لەبن نەهاتووە، چ جای بە ئێوە خۆتان. من لەو ئەزموونەوە بە تەواوی گەیشتم بەوەی کە ئەمە تاکو چیخۆف و شکسپیر و ئیپسن و سۆفۆکلیس و هەموو ئەدەبیاتی جیهان لە ناو کلتووری کوردبووندا نەمرێنین و دووبارە (ڤانیا)ی کوردی و (ماکبێس)ی کوردی و (نورا)ی کوردی و (ئۆدیب)ی کوردی دروست نەکەین ناتوانین ببین بە خاوەنی شانۆییەکی بە شوناس کوردی و لە نێوەندە جیهانییەکاندا نوێنەرایەتییەکی راستەقینەی خۆمان و کلتورە دەوڵەمەندکەمان بکەین، هەڵبەتە ئەمە بانگەشە نیە بۆ ئەوەی ئەمە تەنها بە کوردی نمایشەکانمان پێشکەش بکەین، یان بێین جامانە و جلی کوردی و کەڵاش لەبەر ئەم کەسایەتیانە بکەین و بڵیین تەواو ئیدی بووین بە خاوەن شوناسی کوردی، نا بەپێچەوانەوە دەکرێت ئەمە

(ئ□د□یب)ێکی کوردی بخوڵقێنین بەبێ ئەوەی یەك ووشەی کوردیش لەزاری بێتەدەر. بۆ دروستکردنی شانۆییەکی کوردی پێویستە (هاملێت)ێك بە بینەری کوردی نیشان بدەین کە هەست بە ئازارەکانی خۆی بکات لە بینینیدا، کلتوری تاکی کورد لەنێو تێکستە زیندوەکانی جیهان لە سەر تەختەی شانۆ بە بینەری کورد نیشان بدەین، دروست وەك ئەوەی کە لە شانۆیی (دادگەیێ شاهمارانێ)دا، روویدا کاتێ بینەر لەگەڵ سات بەساتی نمایشدا کارلێك دەکات و خۆی تێدا دەبینێتەوە و چێژ ل□ ب□□ایی ئاستی هونەری دەبینێت چ لە نواندن یان رەگەزەکانی دیکەی وەك روناکی و موزیك و دەنگ و جلوبەرگ و تەواوی پێدراوەکانی سەر شانۆ. بینەر لێرەدا بەردەوام ئاسۆی بێشبینییەکانی تێکدەشکێنرێت لەلایەن دەرهێنەرەوە ئەویش لە رێگەی تەکنیکە جیاوازەکانی نواندن و دەرهێنان و رووناکییەوە کە بەووردی کاری لەسەر کراوە و لێناگەڕێ بینەر بۆ ساتێك جڵەوی رووداوەکان بکات و پێشبینییەکانی زاڵ بن بەسەر رووداوەکانی نمایشدا و بەردەوام سوپرایزی نوێ دێنێتە کایەوە. ئەمەش سەلیقەی دەرهێنەر دەردەخات کە چۆن شیکاری بۆ هەموو لایەنەکانی کۆمەڵگاکەی کردووە و دەزانێت چی پێشکەش بە بینەرانی جۆگرافیاکەی خۆی دەکات. شانۆی کوردی پێویستە کار بە فەلسەفەی هەڵوەشاندنەوەی (جاك دریدا) بکات کاتێ کار لەسەر میتۆلۆژیایەکی وەك ئەفسانەی (شاهماران) دەکات بۆ ئەوەی رەهەندە میتۆلۆژییەکەی لێ دابماڵێت و فرەماناییەکەی بدۆزێتەوە و لە فۆڕمێکی شانۆییدا دووبارە دایبڕێژێتەوە، چونکە ئەو پێیوایە گوتار-زمان-تێکست ناتوانێ مانای کۆتایی و جێگیر ببەخشێت بەبێ هەڵوەشاندنەوەی سەنتەراڵیزم و دووبارە بەخشینەوەی مانا دژ و ناجێگیرەکان. کە دواجار دەکرێت ئەم کارکردنە بمانباتەوە سەر تێگەیشتنە فەلسەفیەکەی (هابرماس) کە لە میانی چەمکی (کردەی پەیوەندیگرتن) پێیوایە گووتار دەتوانێت ببێتە ئامرازێك بۆ پەیوەندیگرتن و کارکردنی دەستج□معی هاوبەش، ئەو پێیوایە گووتارە نمونەییەکان پێویستە ئازاد بن لە هەر چەوساندنەوە و قۆرغکارییەك و دەبێت هەوڵ بدات بۆ گەیشتن بە تێگەیشتنێکی لۆژیکی هاوبەش، ئەویش لە رێگەی گفتوگۆی کراوە و راشکاوانەوە.

بۆیە دواجار دەگەینە ئەو بڕوایەی کە دەرهێنەرێك دەتوانێت گووتاری تۆکمە و روون دابڕێژێت و لە سیستەمەکەیدا جێیبکاتەوە کە خاوەنی دنیابینی تایبەت بە خۆی بێت و (ها عەبدولعەزیز) لە شانۆیی (دادگەهێ شاهماران□) توانی ئەو ببێتە خاوەنی ئەو گووتارە روون و تۆکمەیە.

شکۆ عومەر کاکەڕەش
ماستەر لە دەرهێنانی شانۆیی

سەرچاوەکان:

1. حسن عبود النخيلة. خطاب الصورة الدرامية. دار الفكر للنشر والتوزيع، البصرة، 2013، ط1، ص 15.
2. ئازاد بەرزنجی. لاپەڕە پەرشەکان. دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، چ 1، کوردستان-سلێمانی، 2005.
3. د. جبار حسين صبري. عدم/عقل. منشورات مهرجان بغداد لمسرح الشباب العربي/ الدورة الاولى، بغداد، 2012، ص 288.
4. فریدش نیچە. مرۆڤانە زۆر مرۆڤانە. و: رێبین رەسوڵ ئیسماعیل، بەرگی دووەم، ناوەندی فەربوون، 2020.
5. الكسندر دين. اسس اخراج المسرحي. تر: سعدية غنيم، المجلس الاعلى للثقافة، القاهرة، 1982. ص 41.
6. د. نبيل راغب. فن العرض المسرحي. مكتبة لبنان ناشرون، لبنان، 1996 ص 79.
7. د. نديم معلا. لغة العرض المسرحي. دار المدى للثقافة والفن، بغداد، 2004، ص30.
8. د. کەمال میراودەلی. زانین و دەسەڵات خوێندنەوەی فۆکۆ وەك خۆی. چاپخانەی رەنج، چ1، 2004.

فیستیڤاڵ و دەرخستنی شانۆی ئۆرجیناڵ.. شکۆ عومەر کاکەڕەش*

فیستیڤاڵ لە وێنە گشتییەکەیدا بریتییە لە کۆکردنەوەی چەند ئەزموونێکی جیاوازی هونەرمەندان و دواتریش لەشێوەی پاکێجێکدا سەرجەم ئەو نمایش و ئەزموونە جیاوازانە پێشکەش بە بینەران بکات ئەوەش بەو ئامانجەی کە ببێتە ئامرازێک بۆ ئاڵوگۆڕی کلتوری لە نێوان ئامادەبووان و بەشدارانی ئەو ئیڤێنتە هونەرییە. بەم پێیەش فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی هەولێر بۆ شانۆ، کە ساڵانێکە وەک دیاردەیەکی هونەریی گرنگی ناوچەکە، خۆی راگەیاندووە و بەردەوامی بە خۆی داوە و بووەتە ناوەندێک بۆ کۆبوونەوەی هونەرمەندانی زۆربەی وڵاتانی جیهان لە هەرێمی کوردستان و هاوردەکردنی چەندین نمایشی شانۆیی وڵاتانی جیهان و ئاشناکردنی بینەر و شانۆکاری کورد بەو ئەزموونە گرنگانە و لە زۆربەی خولەکانی رابردووشدا ئەگەر بەڕێژەیەکی کەمیش بێت توانیویەتی نمایشی جوان و جیاواز بانگهێشت بکات. ئەمساڵیش بە خولی حەوتەم دیسان توانی ئەو ئەزموونە دووبارە بکاتەوە و کۆمەڵێک نمایشی گرنگ و جیاوازی بانگهێشت کرد و بە بینەری کوردی ئاشنا کرد. زیاتر لەوەش خولی حەوتەمی فیستیڤاڵ بۆ من خاڵێکی گرنگیی تری هەبوو ئەویش ئەوەبوو لەڕێی بانگهێشتکردنی یەکێک لەو نمایشانەوە بینەر رووبەرووی شۆکێک بکاتەوە. کە من لێرەدا هەوڵ دەدەم لەسەری بوەستم جگە لەوەی کە خوێندنەوە بۆ دوو نمایشی تری ئەو فیستیڤاڵە بکەم.

یەکێک لە نمایشە زۆر جیاواز و گرنگ و جوانەکانی ئەم فیستیڤاڵە بریتی بوو لە شانۆیی (کالیگەلا) کە بەرهەمی وڵاتی ئۆکرانیا بوو. لە نمایشی (کالیگەلا)دا جگە لەوەی کە هۆڵی نمایش وەک هەمیشە لە خزمەتی کارەکەدا نەبوو بەڵام هەر لەسەرەتاوە کاتێ بینەر دەچێتە هۆڵەکەوە و لە یەکەم ساتدا چاوی بەر پێدراوەکانی سەر ستەیج و کۆی گشتی سینۆگرافیای بینراو دەکەوێت، تێدەگات لەوەی کە ئەقڵێکی جدی لە پشتی نمایشەوە وەستاوە و سینۆگرافیا تەنها بریتی نیە لە ریزکردن و دانانی کۆمەڵێک کەرەستە لەسەر ستێج. واتا سینۆگرافیا لە کالیگەلای ئۆکرانیدا بریتی نیە لە سینۆگرافیایەکی زەخرەفیی دەرەوەی گوتاری گشتی نمایش، بەڵکو سینۆگرافیایەکی دارێژراو و

ت□کھ□ک□ش لەگەڵ سەرجەم رەگەزەکانی دیکەی نمایش. ئەمەش دواجار ب□ س□وودی کردەی داھێنان لە نمایشدا تەواو دەبێت و کار لەسەر دامەزراندن و پاراستن مەودای ستاتیکی دەکات و لێناگەڕی ئاسۆی پێشبینکراوی بینەر زاڵ بێت، ب□ پێچەوانەوە بەردەوام ئەو ئاسۆی پێشبینیە تێکدەشکێنێت. سینۆگرافیا دەبێتە ئامرازێکی سەرەکی بۆ هونەری باوەرپێھێنانی بینەر، ئەفلاتون دوای ئەوەی کۆمەڵێک بنەما بۆ هونەری باوەرپێھێنان دەخاتەروو کە بەرمەبنای بنەمایەکی زانستی نین بەڵکو لەسەر چەند مەبەستێکی تایبەت دانراون و ھاوکات دەشڵێت هونەری باوەرپێھێنان ئامرازێکی ھەڵخەڵ□ تێنەرە بۆ ئەوەی حەق بکاتە پوچەڵ و پوچەڵیش بکات بە حەق. بۆیە سینۆگرافیای کالیگۆلا دروست بەو شێوەیە بوو کە لە رێگەی چەند دۆشەکێکی خەوتنەوە کە بەشێوەی ستونی دانرابوو کاری لەسەر کردەی باوەرپێھێنان کردبوو و ئامانجەکەشی پێکا و چەندین دەلالەتی جیاوازی بە نمایش بەخشیبوو.

جیاوازی زمانی نمایش و ئەکتەر لە شانۆیی کالیگۆلادا لەگەڵ زمانی بینەر یەکێک لەو خاڵانە بوو کە پێشبینی دەکرا ببێتە لەمپەر لەو نێوانەدا و پرۆسەی پەیوەندی نێوان بینەر و نمایش گرفتی تێبکەوێت و بە ئاسانی دروست نەبێت، بەڵام ئەو گرفتە نەک ھەر دروست نەبوو بەڵکو تەواو پێچەوانەکەی ھاتەئاراوە بەو پێیەی سەرەڕای درێژی ماوەی نمایش و گرفتە تەکنیکییەکانی ھۆڵ، بەڵام بینەر بەدرێژایی زیاتر لە 100 خولەکی نمایش لەسەرەتاوە ئەو پەیوەندییەی دامەزراند و بەردەوام پەیوەندی خۆی لەگەڵ نمایشدا نوێدەکردەووە ب□ تەواوی بوو بوو بە بەشێک لە نمایش و چەمکی ژیانکردن و ھاوبەشیکردن لەو نێوانەدا بەدروستی بەدیدەکرا. کە ئەوەش لە ئەنجامی تۆکمەیی داڕشتنەوەی نمایش و دروست کارکردن لەسەر رەگەزەکانی نمایش دێتە ئاراوە. جگە لەوەی بونیادی نمایش و کارەکتەرەکانی بەجۆرێکی وا داڕشتبوەوە کە ھەست بە ھیچ نەنگ و بۆشاییەک نەکرێت و گوتاری گشتی نمایش بەجۆرێک دارێژرابوو کە گوزارشتی لە دۆخی ئەمرۆی ووڵاتەکەی خۆیان دەکرد کە چۆن جەنگ چووەتە ھەموو کون وقوژبنێکی ژیانەوە و سیستەمە سیاسی و داراییە خاوەن بڕیارەکان بوونە بە مۆتەکەیەک بەسەر ژیانی مرۆڤایەتییەوە. لەگەڵ ئەوەشدا لە پەراوێزی ئەو بابەتە سەرەکییەوە کاری لەسەر سیستمی دیکتاتۆرییەت و سەرکوتکاری و بوودەڵەیی پیاوانی ئایینی کردبوو کە ھەمیشە وەک مشەخۆرێک سوود لە قەیران و تەنگەکان دەبینن بۆ پتەوکردنی پێگەکانی خۆیان. لەگەڵ ئەوەشدا ناکرێ رۆڵ و تەکنینکەکانی نواندن فەرامۆش بکرێت لەم نمایشەدا کە لە ئاستێکی باڵادا بوو، بەتایبەت ئەو ئەکتەرەی کە رۆڵی کالیگۆلای بەرجەستە دەکرد، گاھێک وەک ئەکتەرێکی باڵادەستی نمایش و گاه وەک ئەکرۆپاک و جارێک وەک جمناستیک و دەمێک وەک

سەماکارەکی بالە دەردەکەوت و هەموو جوڵەیەکی پلان بەدارێژراوبوو و دوور بوو لە عەفەویەت و زیاتر لەو بەچوونە ئەنترۆپۆلۆجیەی (یۆجینۆ باربا) نزیکمان دەکاتەوە کە باسی جووڵە دەکات و دابەشی دەکات بە سێ ئاست، ئاستی سێیەمی بە قۆناغی گوزارشتخوازی وێنا دەکات پێیوایە لەو قۆناغەدا ئیدی جوڵە بەپێی سات و بارودۆخی پێویست دێتە ئاراوە و دەبێتە پاوەرێک بۆ جوڵاندنی هەست و هۆشی بینەر و تێکهەڵکێشکردنی نمایش و بینەر و یەکخستنیان لە یەکەیەکی تەواو سەربەخۆی و یەکگیردا. و لەرێگەی ئەم تێکەڵکێشیەوە و جوڵە مسداقیەتی و راستگۆیی تەواو وەردەگرێت و بینەر بەشێوەیەکی تەندروست وەریدەگرێت.
بەڵام ئەوەی مایەی هەڵوەستە و شۆکی بینەر بوو لەم نمایشەدا بریتییە لە لێکچوونی زۆر نزیکی نێوان بونیادی کەسایەتی کالیگەلا لە شانۆگەری (کالیگەلا)ی ئۆکرانی و بونیادی کەسایەتی بالەی شانۆگەری (دوارۆژەکانی بالە)ی شوان کەریم! ئەم لێکچوونە لە سەرەتاوە بەشێوەیەکی کاڵ دەردەکەوێت کەچی نابێتە جێی سەرنج، بەڵام کاتێ لە نیوەی دووەی نمایشەوە دەبینین ئەکتەرەکان هەموو لە کالیگەلا نزیک دەبنەوە و بە تەکنیکێک جلوبەرگێکی لەبەر دەکەن و دەیخەنەوە قاوغەکەی خۆی، دەقیق هەمان وێنە دروست دەبێت کە کارمەندانی نەخۆشخانە لە نمایشی (دوارۆژەکانی بالە)دا هەمان کردار بەرامبەر بالە ئەنجام دەدەن و دەیانەوێت بیری بخەنەوە کە ئەو لە دۆخێکی نەخوازراودایە و دەبێت بگەڕێتەوە دۆخی پێشووی خۆی و لە واهیمەی ناو مێشکی خۆی رزگار بکات. لێرەدا لێچوونەکان هەندە نزیکن کە پێویستە بینەر توشی راچەڵەکین بێت و لە خۆی بپرسێت ئایا من پێشتر ئەم دیمەن و نمایشەم بینییوە؟! بەتایبەت کە دەبینی جگە لە بونیادی کارکتەر تەنانەت فۆرمی جلوبەرگ و شێوازی لەبەرکردنیشیان بە کالیگەلا هەمان شێواز و فۆرمە کاتێ کارمەندانی نەخۆشخانە دووبارەی دەکەنەوە بەرامبەر بالە، بەڵام بە ئەو پرسیارەی بینەر ساتی پێشوو لە خۆی کرد دەگاتە ئەو بڕوایەی کە بێگومان نەخێر چونکە ئەم نمایشە لە وڵاتێکی بێگانەوە هاتووە و دەرفەتی بینینی نمایشێکی ئۆکرانی بە بینەری کورد لەو دۆخەی کە ئێستا ئۆکرانیای پێدا تێپەڕدەبێت، ئەستەمە.
ئەمە جگە لە چەند لێکچوونێکی تر وەک بوونی ئەو مایکەی کە لە کالیگەلادا بەکارهات و لە بالەش بە هەمان مەبەست و ئامانج بەکارهات. شێوازی ئەندازیاری دارشتنەوەی سەر ستەیج کە لای بالە بەشێوەی ریالیزم دارێژرابوو بەڵام لە کالیگەلا بەشێوەی گوزارشتگەرا بوو، بەڵام دواجار هەردووکیان لە رووی هەندسیەوە لێکدەچوون بەتایبەت لە شێوازی تەوزیفکردنەوە لە نێو نمایشدا و

چەنیەتی مامەڵەی ئەکتەر لەگەڵیاندا.
بۆیە سەرئەنجام بینەر توشی ئەو گومانە دەبێت کە ئایا ئەو دوو نمایشە بە هێندە لەیەک دەچن؟ ئاخۆ ئەمە تەنها رێککەوتە یاخود سودبینینە لە یەکتر؟ ئایا کالیگۆلا نوسخەی ئۆرجیناڵە یان بابلە؟ ئایا شانۆی کوردی هێندە لە ئاستێکی باڵای جیهانیدایە کە شانۆی ئۆکرانی کاریگەر بێت پێی؟ ئەمانە و چەندین پرسیار و گومانی تر کە بینەر توشی بەدگومانییەکی ئەوتۆ دەکات تا چیدی متمانەی تەواوی بە هەموو نمایشێک نەبێت کاتێ وەک کردەیەکی داهێنان خۆی رادەگەیەنێت و لەگەڵ ئەوەشدا دەکرێ لە داهاتوودا سەرجەم یاخود زۆربەی ئەو گومانانە روون ببنەوە و دەربکەوێت ئایا کام نمایش ئۆرجیناڵە و سوودی لەویتری بەرامبەر بینیوە.
یەکێکی تر لەو نمایشانەی لە فیستیڤاڵی شانۆی هەولێر پێشکەش کرا و بۆ من مایەی هەڵوەستەیە، شانۆیی (تروسکاییەک لە تەم) بوو کە بەرهەمی کۆلێژی هونەرەجوانەکانی هەولێر بوو و کاری دەرهێنانی لەلایەن (یوسف یوسفی)ەوە بە ئەنجامدرا بوو. (تروسکاییەک لە تەم) هێندە نمایشێکی لاواز و ئاست نزم بوو کە زیاتر وەک شانۆی قوتابخانە و ئارەزوومەندانی سەرەتا و ئەماتۆر خۆی دەنواند و کەمتر ئەو وێنەیەی دەگەیاند کە بینەر بەدیار بەرهەمێکی ئەکادیمیی ناوەندێکی ئەکادیمی وەک کۆلێژی هونەرەجوانەکانەوە دانیشتبێت. مرۆڤ کاتێ خۆی لەبەرامبەر ئەو جۆرە کارانەدا دەبینێتەوە تێدەگات کە ناوەندە ئەکادیمییەکانی ئێمە لە چ هەژارییەکی مەعریفیدان و خوێندکاران چۆن بەرەو هەڵدێر دەبرێن لەو شوێنانەدا.
ناوەندە ئەکادیمیەکان لە وێنە گشتیەکەدا بریتیین لەو شوێنانەی کە زۆرترین کەسانی ئەکادیمیی و پەداگۆگ و مامۆستای بەئەزموونی تێدا کۆدەبنەوە و لەوێوە ئیدی دوا مۆری پێگەیاندن و دروستبوون لە دەسیەی ئەو گەنجانە دەدەن کە بەنیازی فێربوونی دواین تێزەکانی شانۆی جیهانی روویان تێکردوون. بەڵام پرسی گرنگ ئەوەیە ئاخۆ کۆلێژی هونەرەجوانەکانی هەولێر تاچەند هەوڵیداوە ئەو وێنە گشتییە دروست بکات و ئەو کەسانەی لەوێدا کۆبوونەتەوە بەراستی کەسانی ئەکادیمی و پەداگۆگن؟ ئەگەر بە دەستکەوتنی وەڵامی ئەو پرسانە بینەری شانۆیی (تروسکاییەک لە تەم) بین ئەوا سەرجەم وەڵامەکانت بە نەخێرێکی توند وەردەگریتەوە.
ئەم نمایشە لەلایەن د.ژیلوان تاهیرەوە کاری نوسینی بۆ کراوە و بابەت و جەوهەری نمایش لە ئاستێکی باڵادایە و بینەر درک بەوە دەکات کە بابەت بەووردی کاری لەسەرکراوە و بەرێککەوتنی لەگەڵ دروست دەکات، بەڵام بە پرۆسەی پیشەسازی نمایشدا تەنها بابەت پێویست نیە و دەبێت سەرجەم رەگەزەکانی تری نمایش لە یەکێیەکی

گشتگیر و یەکگرتوودا خۆی ڕێکبخاتەوە و بخرێتەڕوو.

کردەی دەرهێنان لەم نمایشەدا بەرادەیەک سست و لاوازە ئەسڵەن لە زۆر شوێندا سەبەری دەرهێنەر بەسەر نمایشەوە هەر نامێنێت و زیاتر وەک نمایشێکی راگوزەر و ئیرتیجال خۆی دەخاتەڕوو. کاتێکیش نمایش حزوری دەرهێنەری بەسەرەوە نەمێنێت و ئەکتەرەکانیش بریتی بن لە چەند خوێندکارێکی قۆناغی سەرەتای خوێندنی شانۆ بن ئەوا هەموو دۆخێک دروست دەبێت تەنها دۆخی ستاتیکی و هونەری باڵا نەبێت.

هەژاری مەعریفی دەرهێنەر هەندێ بە زەقی بە نمایشەوە دەبینرا، کە تەواوی ڕەگەزەکانی نمایش بووبوون بە قوربانی ئەو هەژارییە و گرنگترین ئەو قوربانییەش بریتی بوو لە ناهاوسەنگی بونیادی درامی نمایش نەبوونی ریتمی نمایش و کارەکتەر و دیالۆگ و هاوکات نەبوونی بونیادێکی روون بۆ کەسایەتییەکان، کە ئەمەیان دەردی کوشندەی هەر بەرهەمێکی شانۆییە چونکە لە غیابی بونیادێکی تۆکمە و روونەوە ئەکتەر توشی سەرلێشێوان دەبێت لە نێو پرۆسەی نمایشدا و بێئامانج دێت و دەچێت. بونیادی کارکتەر لە شانۆیی (تروسکاییەک لە تەم) هەندێ ناروون و شێواو بوو کە سێ کچەکە دوای مردنی دایکیان لە حاڵەتێکدا دەیانەوێت لۆمەی باوکیان بکەن کە ئەو هۆکاربووە بۆ مردنی دایکیان و بەیەکەوە هێرش دەکەنە سەری. بەڵام دوای دەرچوونی باوک لەسەرستەیج ئیدی کچەکان مردنی دایکیان بیردەچێتەوە و دەستدەکەنەوە بە کچێتی خۆیان و خەریکی کێفا و سەفا کچانەی خۆیان دەبن. ئەمەش سەرەتای دەرکەوتنی هاودژییەکان بوو، ئەم ناروونییەی بونیادی کەسایەتییەکان گرفتی گەورەی بۆ ئەکتەر دروست دەکرد و پێمووایە خودی دەرهێنەریش درکی بەم کەلێنە کردبوو بۆیە بە پڕکردنەوەی ئەو بۆشاییە سوودی لە ئەکتەر (چنار عیزەدین) بینیبوو تا بتوانێ بە هەندێ جووڵەی کۆمیدی و تارادەیەک تەهریجی کۆنترۆڵی سستی ئیقاعی نمایش بکات و پەیوەندییەک لەگەڵ بینەر دروست بکاتەوە ئەگەرچی ئەو پەیوەندییەش زۆر زۆر لاواز بوو. لێرەشدا دەرهێنەر دیسان کەوتە ئەو هەڵەیەوە کە ئاستی نواندن لە نێوان ئەکتەرەکان هەمووی لەلایەک و نواندنی (چنار) لەلایەکی دی خاڵی بوو لە هەموو باڵانسێک و جیاوازییەکی زۆری پێوەدیاربوو کە دواجار بە زیانی نمایش کۆتایی پێهات. دەرهێ،ەر بە فەرامۆشکردنی ڕەگەزی ریتم و تیمپۆ دەکەوتە هەڵەی کوشندەوە.

لە کۆتاییشدا شانۆ بەو پێیەی هەوڵێکە بۆ خوێندنەوە و لێکدانەوە و دواجاریش بەستنی پەیوەندی ڕۆحی نێوان خۆی و بینەر. بۆیە دەبێت بەوپەڕی ئاگاییەوە مامەڵەی لەگەڵ بکرێت و حساب بۆ تەواوی جوڵە فیزیکی نافیزیکییەکان بکرێت.

یەکێکی تر لەو نمایشانەی کە مایەی وەستانە لەسەری شانۆیی (سرودێک

بە ئیکارۆس)ە کە بەرهەمی شانۆکارانی هەڵەبجە بوو.
ئەو گروپە لەسەرتای دروست بوونیەوە دوو چەمکی بە کارەکانی خۆی داڕشت و کردنی بە بنەمای کارکردن بۆ پرۆژەکانی داهاتووی ئەوانیش هەردوو چەمکی (زبرییەتی و زیندوییەتی) بوو. ئەوەشی کە هەر لەسەرەتاوە روون بوو ئەوەیە کە بەپێی بانگەشەکانی خۆیان ئەو چەمکە دەگەڕێننەوە بۆ شانۆ توندوتیژەکەی ئانتۆنین ئاڕتۆ-ی فەرەنسی.
بەڵام با ئەمە سەرەتای قسەکانمان بەوە دەست پێبکەین ئایا بەراستی شانۆی توندوتیژی ئارتۆ بریتی بوو لە توندوتیژی و هەرا و زەنا؟ ئایا ئارتۆ مەبەستی لە توندوتیژی لایەنە فیزیکییەکە بوو؟ ئایا ئەسڵەن شانۆ فەلسەفییەکەی خۆی بە بەناوی توندوتیژییەوە ناونا؟ ئاخۆ رەچەڵەکی شانۆکەی لە کوێوە سەریهەڵدا؟
ئەگەر ئەمە بگەین بە وەڵامی ئەم پرسیارانە ئەوا بەروونی لەوەش تێدەگەین کە بابەتی (زبرییەتی و زیندوییەتی) لە کوێی نەخشەی شانۆ توندوتیژەکەی ئارتۆ دایە.
ئارتۆ لەسەرەتای مانیفێستەی یەکەمی شانۆکەیدا دەڵێت: شانۆ ناگەڕێتەوە بۆ کارتێکەرە دەرەکییەکانی و هێز و زمانەکەشی لەوەوە وەرناگرێت و پێویستە لەو بنەمایە دوورکەوێتەوە کە پاڵپشت بە هەیمەنەی دەقی ئەدەبی خۆی بخاتەروو و بەپێچەوانەوە دەبێت پشت بە دەقە رەسەن و پیرۆز و خاوەن رەهەندە مێژووییەکان ببەستێت بۆ ئەوەی زمانە دەگمەن و تایبەتەکەی خۆی بدۆزێتەوە کە خۆی لە نێوان جووڵە و بیرەکەدا دەبینێتەوە.
ئەم داوایەی ئارتۆ زۆر دژی ئەو نمایشەی شانۆکارانی هەڵەبجەیە چونکە ئەوان لە دەستپێک تا کۆتایی ئەوەی کە باڵایە لەلایان بریتییە لە زمان و دەق و دیالۆگ و بەپێچەوانەشەوە جووڵەی مەدروس و حیساب بۆکراو کەمترین ئامادەیی هەیە، ئەم حاڵەتە بە رادەیەک بوونی هەیە کە بینەر هەندێ جار پێویستی بە هاوکارێک هەیە تا گرێکانی دەق و ئەدەبیاتی نێو نمایشی بۆ شیبکاتەوە و هاوکاری بێت لە بەیەکەوەگرێدانی سەرەداوەکانی چیرۆک! کە ئەمەیان من پێوایە بە ئاڵۆزی بیرەکانی نێو خەیاڵی دەرهێنەر دەگەڕێتەوە، کە پێویستی بە رێکخەرێک هەیە توانا و دەسەڵاتی لەسەرووی ئەوەوە بێت و لێنەگەڕێت ئەتمەسفەری گشتی نمایش بەو جۆرە ئاڵۆز بکات، چونکە هەمان حاڵەت لە ئەزموونەکانی پێووی ئەو دەرهێنەرەدا دەبینرێت بەڵام لەبەر ئەوەی لەوانی تردا تەنها خۆی بوونی هەیە و هەر لە ژێر تایتڵی (دەرهێنەر)دا کاریکردووە کەمتر بینەر هەستیان پێدەکات.
بەڵام لە (سرودێک بۆ ئیکارۆس)دا ئەو باسە بە زەقی هەستی پێدەکرا لەبەر چەند هۆکارێک کە گرنگترینیان ئەمانەن: لێرەدا ئەو

هاوڕێیانە بەوپەڕی بەواوە چەمکی دەرھێنانی رەدکردەوە و لەبری
ئەو وشەی دراماسازیان داتاشی بەو بیانووەی گوایە چەمکی دەرھێنان
لە بنەڕەتەوە بە ھەڵە لە عەرەبەوە بۆ نێو کلتوری شانۆیی ئێمە
گوازراوەتەوە و ئیدی پێویستە ئەو ھەڵە باوەی خۆمان چاک بکەینەوە،
ھەڵبەت من کاتی خۆشی لەگەڵ ئەو دۆستانە کەتمە گفتوگۆیەکی
ھونەرییەوە کە دژی رایەکەی ئەوان بووم. بەڵام نەگەیشتین بە
ئەنجام. چونکە من پێداگریم لەوە دەکرد کە دەرھێنان چەمکە
دروستەکەیە چونکە ئەو کەسەی بە کردەی دەرھێنان ھەڵدەستێ لە
عەدەمەوە نمایشێک دێنێتە بوون ئەمەش رێک ھەمان حاڵەتی لەدایکبوون
(ولادە) یەوە و وەک ئەو پرۆسەیە بریتییە لە دەرھێنان و پێویستە
ھەر بە دەرھێنان بمێنێتەوە بەڵام ئەوان مکوڕ بوون لەسەر
بۆچوونەکەی خۆیان. جگە لە ھەموو ئەمانە ئەو ھاوڕێیان دوای ئەو
ھەموو روونکردنەوەی کە دایان بە گۆڕینی چەمکی دەرھێنان بە
دراماساز، بەڵام داواجار لە پۆستەری گشتی فیستیڤاڵ ھەر بە
دەرھێنان ناویان ھێنرا و تەنانەت ئەو خەڵاتەی کە پێشیان بەخشرا
ھەر بە ناوی (باشترین دەرھێنان) وەریانگرت! ئیدی شتێک لە گۆڕی
نەما بە ناوی دراماساز و ھەر وشەسازییەکی تر کە ئەو چەند مانگێک
بوو ئامادەکارییان بۆی دەکرد. جگە لەمە ھۆکارێکی تری ئاڵۆزی پر
لە ھەرایی ئەم نمایشە دەگەڕێتەوە بۆ بوونی زیاد لە دەرھێنەرێک لە
نمایشدا، کە بەرای من ئەگەر لە ئەزموونەکانی پێشوودا تەنھا
جەنجاڵییەکانی نێو خەیاڵی (راڤیار نەوزاد) باڵی بەسەر نمایشدا
کێشابێت ئەوا لێرەدا دوو کەس ھەن و ھەر یەکەیان دەیەوێت ھەیمەنەی
خۆی بەسەر نمایشەوە بەدەربخات. کە ئەمەش دواجار وەک بینرا
بەقوربانیبوونی نمایشی لێکەوتووە چونکە ئەزموونی (سرودێک بۆ
ئیکارۆس) دوو دەرھێنەر (دراماساز)ی ھەبوو.
ئارتۆ لە ھەموو ژیانی شانۆیی خۆیدا شەڕی بۆ دەربازکردنی شانۆ لە
ژێر دەسەڵاتی ئەدەبدا دەکرد و تەنانەت باجی زۆر گەورەشیدا لەو
پێناوەدا، بەڵام دەرھێنەری ئەم نمایشە کە ھەموو ھەوڵی بۆ ئەوەیە
ببێت بە تاکە ئاڵاھەڵگری ئارتۆ لەم جوگرافیایەدا، لەم ئەزموونە و
ھیچ ئەزموونێکی پێشوویدا نەیتوانییوە شانۆکەی ببکاتە خاوەن
زمانێکی تایبەت لە دەرەوەی دەسەڵاتی دەق و ھەمیشە باکگراوندە
ئایدۆلۆژییە تایبەتەکانی خۆی و سەرسامییەکانی خۆی بە مرۆڤە
باڵاکەی نیتشەی لە نمایشەکانی بکاتە دەرەوە و ئەمەش وایکرووە کە
راڤیار و ئەزموونە شانۆییەکانی ھەمیشە بارگاوی بن بە چەندین
رەھەندی ئایدۆلۆژی.
لەپاڵ ئەمانەدا راڤیار ئەزموونەکانی پێشووتری چونکە خۆی دوا کەسی
بریار بەدەست بووە بەردەوام ھەوڵیداوە کە سروت و ئەتمۆسفەری

دێرین و رەسەنی رۆژهەڵات لە نێو نمایشەکانی ئامادەیيان هەبێت دروست بەو شێوەیەی کە ئارتۆ بانگەشەی بۆ دەکات و پێیوایە ئەوە بنەمای رەسەنی شانۆیە و دەبێت بگەڕێتەوە بۆ ئەو پێگەیە. ئەمەش بە روونی لە ئەزموونی (شینە لە شینـدام)دا دەردەکەوت. بەڵام لە (سرودێک بۆ ئیکارۆس)دا کەمترین سروت بوونی هەبوو و کەمترین ئیشکردن هەبوو لەسەر چەمکی جووڵە و شانۆی بینراو و جێهێشتنی قۆناغی دروشمگەرا و ئارامگرتن لە زۆنی شانۆی بینراودا. ئارتۆ لە هەردوو مانیفێستۆکەیدا یەکێک لەو خاڵانەی کە زۆر جەختی لەسەر دەکاتەوە بریتییە لە سروت. هێنانەوەی سروتە کۆن و سەرەتاییە کۆمەڵایەتی و ئایینییەکان و دووبارە داڕشتنەوەیان لە بۆتەیەکی شانۆییدا و پێشکەشکردنەوەیان بەبینەر، ئەمەش بە هۆکاری بوونی هێڵی رووحی لە نێو ئەو سروتانە و زیندویەتی و کاریگەرییان لەسەر تاکی بەرامبەر (بینەر)، بەو ئامانجەی لە کۆتاییدا پرۆسەی هاوبەشیکردنی نێوان بینەر و نمایش بێتەئاراوە و هەردووکیان لە یەکەیەکی گشتگیردا ئاوێزان بن. بەڵام لە کۆی نمایشی (سروتێک بۆ ئیکارۆس) جگە لە دیمەن و ساتی مردنی سەرەتای کەسایەتی (پارێزگار) و کەوتنی لە نێو حەوزە ئاوەکە و سەرکەوتنی میزەڵانەکە بەرەوە ئاسمان هیچ سروتێکی تری تێدا نەبوو. بابەتی (التشارکيە) هاوبەشیکردنی بینەریش لە هەموو ئاستەکانیدا لەگەڵ نمایش لەوپەڕی لاوازیدا بوو چونکە لەتەواوی نمایشەکە ە تەکنیکێکی زۆر لاواز کاتێ ویستی بەشداری بە بینەران بکات لە رێگەی دەنگدانەوە، ئەنجامێکی ئەوتۆی بەدەست نەهێنا و تەنانەت چەند بینەرێک رای پێچەوانەیان بۆ درووست بوو کاتێ لە نێو نمایشدا هاواریان کرد کە ئەوان تەنها یەک جۆر کارتیان پێیە و ناتوان هەڵبژاردەی دووەم بەکاربهێنن، ئەوەش تارادەیەک ئاڵۆزی لای ئەکتەرەکان دروست کرد و چارەسەرکردنی دۆخەکەش ئاسان نەبوو.

سەرچاوەکان:

1. د. علي صباح. الاقناع في الخطاب المرئي. الشؤن الثقافية العامة، ط.1، بغداد، 2017.
2. د. قاسم بياتلي. لغة الحركة والجسد وفن الممثل. الهيئة العربية للمسرح. ط.1، المصر. 2016.
3. د. قاسم بياتلي. المسرح الوسيط. دائرة الثقافة الشارقة. ط1، الشارقة 2022.
4. الكسندر دين. اسس اخراج المسرحي. مصر.
5. اريك بنتلي. نظرية المسرح الحديث. تر: يوسف عبدالمسيح

ثروت. دار اشؤون الثقافة العامة، بغداد، 1986.

شانۆکاری کورد و ترس لە ئەکادیمییەت.. شکۆ عومەر کاکەڵەش*

سەرنجێکی خێرا لەبارەی ئەو بابەتەی کە چەند ڕۆژێکە شانۆکارانی کردووە بە دوو بەشەوە

دۆخێکی تاڵ هەیە کە هەمووان دەیزانن بەڵام هەر یەکێك لە کارەکتەرەکانی نێوەندەکە بەهۆکاری جیاواز خۆی لێ نەبان دەکات، ئەویش ئەوەیە ئەو بزاوتە شانۆییەی کە لەم جوگرافیایەدا هەیە و هەندێکمان بە شانۆی کوردی ناوی دەبەین، لە دۆخێکدایە کە هیچ کەسێکی دەرەوەی خۆمان حەسوودی پێ نابات. هەڵبەت ئەوەش بۆ خۆی چەندین هۆکاری هەیە کە دەکرێ لەسەر بەشێکیان بوەستن.

بۆ نمونە تاکو ئەمڕۆ هیچ ئەزموونێکی سەربەخۆ و خاوەن مۆرکی تایبەت بە خۆمان نەبووە و نەمانتوانیوە لە ناوەندە شانۆییەکانی جیهاندا بەوانی تر بڵێین ئەمەیە کە ئێمە دەیکەن و ناوی شانۆمان لێناوەو لەم خاڵە و لەوەی تریان لەوەی ئێوە جیاوازترە. یاخود بە مانایەکی دیکە ئێمە خاوەنی شانۆیەکی رەسەنی کوردی و خاوەن ناسنامە نین.

ئەمە بۆخۆی گرفتی سەرەکی ئێمەیە لەم کایەیەدا، کە خۆی لە بنەڕەتدا ئەم هونەرە داهێنراو و موڵکی ئێمە نیە، بەڵکو نزیکەی سەد ساڵێکە لە گەلانی دەوروبەرمان بە دەستی دوو وەرمانگرتووە. ئەمەش تا رادەیەك ئاساییە ئەگەر ئێمە بمانتوانیبایە ئەم هونەرە بە کلتور و کەلەپور و ژیاری خۆمان ئاشنا بکەین و لە بەرئەنجامدا شانۆیەکی رەسەن و تایبەت بە خۆمان دروست بکردایە ئەوکات لە کۆڵ زۆر کێشەی دیکە دەبوینەوە.

بە تێپەڕینی کات ئەم هونەرە خواستراوە بە فۆرمە ڕۆژئاواییەکەی، لەلای ئێمە قۆناغی ئەماتۆریی بەجێهێشت و لە ساڵانی شەستەکانی سەدەی رابردوو و بەرەودوا، ئیدی ئارەزوومەندانی هونەری شانۆ

روویان لە ناوەندەکانی خوێندنی پەیمانگا و زانکۆکان کرد بۆ ئەوەی لە چوارچێوەیەکی زانستیدا بنەماکانی ئەو هونەرە وەربگرن و تادەهاتیش ئەم ویستە زیاتر گەشەی دەکرد و لە ئەنجامدا ژمارەی شانۆکاری دەرچووی ناوەندە هونەری و ئەکادیمییەکان زیاتر دەبوو.
بەڵام گرفتی سەرەکی لێرەوە دروست بوو کە بریتی بوو لە سەرهەڵدانی ئەو ململانێیەی کە ساڵانێکە لە نێوەندی شانۆی کوردیدا لەژێر ناوی ئەکادیمیەت و نا ئەکادیمیەتدا خۆی بەیان دەکات. کە هەردوو بەرەکە رەوایەتی بەخۆیان دەدەن و بەرامبەرەکەیان رەت دەکەنەوە، ئارەزوومەندان و کەسانی دەرەوەی ناوەندە فێرکارییەکان پێیانوابووە کە ئەوان هەڵقوڵاوی نێو کۆمەڵگان و هونەرێکی خۆرسك پێشکەش دەکەن و دەکرێ هونەرمەند لە دەرەوەی ناوەندەکانی فێربوونیش دورست ببێت و داهێنانیش بکات. لەبەرامبەردا دەرچووانی ئەو ناوەندانە بانگەشەی تیۆر و میتۆد و زانستیبوونی هەنەرەکەیان دەکرد و پێیانوابوو کە چیدی ناکرێ هونەرێکی قوڵ و فراوانی وەك شانۆ بەشێوەیەکی سادە و رووکەشانە و دوور لە تێزە زانستییەکانی دنیا پێشکەش بکرێت و هەر لە قۆناغی لێکاڵیدا بخولێینەوە. بێگومان ئەم باسە تائەمرۆش بەدەوامە.
بەڵام ئەگەر بەووردی سەرنج بدەین ناتوانین بزانین کە کامیان بۆچوونێکی تەواو دروستیان هەیە، چونکە گەر سەیری مێژوو بکەین دەبینین هەریەکەیان بە جۆرێك لە جۆرەکان راستن و چەندین هونەرمەندی داهێنەر لە دەرەوەی ناوەندکانی ئەکادیمیەت و فێربوونەوە دروست بوونە و خاوەنی داهێنانن لە بوارەکەدا. هەروەك بۆچوونی شانۆکارانی دەرچووی ئەکادیمیا و ناوەندە فێرکارییەکانیش دروستە کە دەبینین ئەمرۆ لە رێگەی فێربوون و قۆڵبوونەوە تێیدا و دروستکردنی چەندین ناوەندی ئەکادیمی لەسەر ئاستی دوونیا، هونەری شانۆ گەیشتووە بە چ ئاستێك و ئاستەکانی پیشەگەری لەو هونەرەدا بەکوێ گەیشتوون!
یەکێکی دیکە لە گرفتە بەردەوام و کوشندەکانی نێوەندی شانۆی کوردی ئەوەیە، کە شانۆکار لەم جوگرافیایەدا زۆر موقنیعە و رێژەیەکی زۆری رەهایان بە تەنها لە دبلۆم یاخود بکالۆریۆسێکدا ئیکتیفا دەکەن و ئیدی پێیوایە ئەکادیمیەت تائێرەیە و بەس، بێئاگا لەوەی کە بەم هەنگاوە دەرفەت بۆ کەسانی لاواز و سست دەرەخسێنێت تا بخزێنە ناوەندە فێرکاریی و ئەکادیمییەکانەوە و بەهەرجۆرێك بێت دەبێت بە خاوەنی بڕوانامەی باڵا (ماجستێر و دکتۆرا) و ئیدی ئەو دەبێتە پێشەنگ و لە نەبوونی کەسانی جدی و ئەکتیڤی شانۆدا ئەو دەبێتە پێشڕەو و مامۆستای زانکۆ و توێژەر و لێکۆڵەر و … هتد بەکورتی دەبێتە خاوەنی کۆی بابەتەکە، بەڵام بەشێوەیەکی ناشرین.

کە دواجار تەنها فێرخوازانی شانۆ باجە قورسەکەی دەدەن و بەشێوەیەکی شێواو هونەری شانۆ لەسەر دەستی ئەو دکتۆر و پرۆفیسۆرانە وەردەگرن و لە ئەنجامیشدا زەرەرمەندی یەکەم نێوەندە شانۆییەکەیە.

ئالێرەوە ئیشکالیەتی سەرەکی دەستپێدەکات کە بریتییە لە بەدحاڵیبوون و دروستبوونی رق بەرامبەر ئەو چەمکەی کە پێی دەوترێت ئەکادیمییەت! کە دواجار هەر خودی شانۆکاران خۆیان لێی بەرپرسیارن و هۆکارن بۆ دروست بوونی ئەو دۆخە. واتا ئەگەر بێت و شانۆکاری کورد وەك چۆن لە سی بۆ چل ساڵی رابردوودا بە گرنگییەوە رووی دەکردە ناوەندە فێرکارییەکان بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامەی بکالۆریۆس، هەر بەو روحیەت و عەشقەوە بەردەوام بوایە تا بڕینی خوێندنی باڵاش ئەوا بێگومان ئێستا دەستەبژێرێکی زۆر باشی شانۆکار-توێژەری ئەکادیمیی بە ئاگا لە نێوەندی شانۆی کوردیدا حزوری دەبوو و دەرفەتیش بەو جۆرە کەسانە نەدەدرا کە لەسەرەوە باسمان کرد.

بەرای من ئەو ململانێیەی کە لەسەرەوە باسکرا ئەمڕۆ بەجۆرێکی دی و لە فۆرمێکی تردا خۆی دەردەخات کە بریتییە لە ململانێی نێوان هەڵگرانی بڕوانامەی دبلۆم و بکالۆریۆس لەگەڵ هەڵگرانی بڕوانامەی باڵا. کە ئەمەشیان بۆخۆی بابەتێکی تەندروست نیە. چونکە دەکرێ ئەکتەر، دەرهێنەرێکی بەهرەمەند هەبێت و سەرکەتوو و بگرە داهێنەریش بێت. بەڵام کاتێك باسەکە دێتە سەر پیشەمەندی دەبێت هەڵوەستەیەك بکرێت و بە دروستی لەوە تێبگەین کە ئەوە خوێندنی ناوەندە ئەکادیمییەکان و خوێندنی باڵایە شانۆکار دەکاتە پیشەمەند. جا ئەم بۆچوونە بۆ کاری توێژینەوە و لێکۆڵینەوە و رەخنەگر و تارادەیەك نوسین بەگشتی هەر زۆر دروست و لەجێیە و هیچ گومانێك هەڵناگرێت، بەوەی کە کەسی ئەماتۆر ناتوانێت ببێتە رەخنەگر و توێژەر لە شانۆدا، ئەویش لەبەر یەك هۆکاری زۆر سادە و روون کە بریتییە لەوەی توێژینەوە پێویستی بە فێربوونە و مومکین نیە کەسێك بەبێ تێپەڕین بە فلتەرەکانی ئەو نێوەدانە بتوانێت لێکۆڵینەوەیەکی زانستی و تەندروست و پشتئەستور بە بنەما نەگۆڕەکانی بنوسێت و بڵاوی بکاتەوە. کە بەداخەوە ئەم حاڵەتیان لە شانۆی کوردیدا هەر زۆر بەزەقی بەرچاو دەکەوێت و هەرکەسێك کەی پێی خۆش بێت دوای بینینی چەند نمایشێکی شانۆیی بەخستنەرووی چەند سەرنجێك، پێشگری گەورە گەورەی وەك رەخنەگر و توێژەر و نوسەری دیار دەخاتە سەر ناوەکەی، کە دواجار ئەگەر کەمێك لێی وورد بینەوە دەبینین ئەوەی کە نوسیویەتی جگە لە رەخنەیەکی وەسفیی زۆر سادە ناچێتە هیچ خانەیەکی ترەوە. بەڵام گرفت لێرەدا ئەوەیە کاتێ باس

له چەمکی ئەکادیمیەت دەکەی، راستەوخۆ ئەوان وێنەی ئەو کەسانەیان دێتە بەچاو کە ئێستا لە غیابی کەسانی جدی و ئەکتیڤ بوونەتە خاوەن بڕیار و ناوەندکان بەڕێوەدەبەن و تۆمەتی ئەوە دەبەخشنەوە گوایە ئێمە بانگەشەی ئەوە دەکەین کە جگە لە دەرچووانی ئەکادیمیا هونەرییەکان کەس بۆی نیە نزیکی شانۆ بکەوێت!

*خوێندکاری ماجستێر لە دەرهێنانی شانۆییدا

گەمەی کەرەکان … هەوڵێکی گرنگ بۆ سادەکردنەوەی نمایش ڕشکۆ عومەر

شانۆیی گەمەی کەرەکان ڕۆژانی ٢٦ و ٢٧/٤/٢٠١٨ لە کەرکوك نمایش کرا، نوسین و دەرهێنانی مەریوان زەنگەنە و نواندنی تاڕق ناسیح و دارا عەزەدین و گۆڕان عەدنان و عەلی نامیق کا[illegible] سیروان و چرۆ کامل و سوزان ئەحمەد و محەمەد عەبوڵا و محەمەد سیروان و ئەحمەد باهیر بوو.
لە دەسپێك و بۆ ئاشنابوون بە کۆی کارەکە و کردنەوەی بەشێکی زۆر لە کۆدەکانی نمایش، دەتوانین بڵێین شانۆیی "گەمەی کەرەکان" لە سەر شێوازی شانۆی ئاهەنگسازی و شانۆی داستانی بنیاتنرابوو، ئەمەش پێموایە یەکێکە لە هۆکارەکانی سەرکەوتنی دەرهێنەر لە کۆی پڕۆسە شانۆییەکەدا کە هاتووە بە پێی ویستی "ئێستا و ئێرە" کاری کردووە و ئەم کارکردنەش بە تەواوی لە نمایشدا ڕەنگی داوەتەوە تەنها لە چەند دیمەنێك نەبێ وەك دیمەنی ئاهەنگ و شادی و حەرەمسەراکە. کە هاوسەری سەرۆك بۆ سەرۆکی رێك دەخات، بەڕای من وەکو تەکنیك هەندێك دوورکەوتنەوە بوو لە ئاڕاستەی گشتی نمایش و چەمکی "ئێستا و ئێرە". بەوەی کە ڕەنگە ئەو جۆرە ئاهەنگانە کەمتر لە شەوە سوورەکانی دەسەڵاتدارانی کۆمەڵگای کوردیدا بوونی هەبێ و زیاتر پەیوەست بن بە شوێنی ترەوە.

کە دەڵێم خاڵێکی سەرکەوتنی دەرهێنەر ئەو جۆری کارکردنەیە مەبەست لەوەیە کە لەم چەند ساڵەی کۆتایی شانۆی کەرکوکدا چەندین جۆری

کارکردنی جیاواز تاقیکرایەوە و کاری لەسەر کرا و کەمترین ئیش لەسەر "سادەکردنەوەی نمایش" کرا ئەوەش لە بەرئەنجامدا دۆخێکی هێنایە کایەوە کە خەریك بوو بۆچوونێك دروست ببێ، بەوەی شانۆ تەنها موڵکی کۆمەڵەیەکی دیاریکراوە و تەنها خودی شانۆکاران خۆیان بینەری کارەکانی خۆیانن و بازنەی بینینی نمایشەکان لە شانۆکاران خۆیان زیاتر تێناپەڕێ، بەم هۆیەشەوە ڕێژەی بینەر لە هۆڵەکاندا تا دەهات بەرەو کەمبوونەوەی زیاتر دەچوو. بەڵام هەردوو ئەزموونی "کارەکەرەکان ژانژینیە ژەهر خوارد دەکەن"ی نیهاد جامی و "گەمەی کەرەکان"ی مەریوان زەنگەنە خەریکە هێدی هێدی ئەو تەلیسمی پاوانکارییەی کە ناونراوە شانۆ تەنها بۆ شانۆکاران، کاڵ دەکاتەوە. هەڵبەت مەبەست لە "سادەکردنەوەی نمایش" ئەوە نیە کە کوالێتی باڵای هونەری دابگیرێتە خوارەوە و نمایش خاڵی بکرێتەوە لە هەموو ستراکتورە ستاتیکییەکان، بەڵکو بە دیاریکراوی مەبەست لە هەستکردن بە پێویستی ئەمڕۆی بینەرە لە شانۆدا! کە بە بڕوای من ئەمڕۆ پێویستە دەرهێنەری کورد بەر لە هەر هەنگاوێك بۆ پیشەسازی نمایش لە خۆی بپرسێ: بینەر چی لە شانۆ دەوێت؟ من دەتوانم چی پێببەخشم؟ ئایا من بەدیهێنەری خواستی بینەری ئەمڕۆم؟ وەڵامی ئەم پرسیارانە دەیگەیەنێت بەو خاڵەی کە چ نمایشێك بەرهەم بهێنێ.

چیرۆك..

دەبێ لە دەسپێکدا بپرسین بۆچی گەمەی کەرەکان بووە بە ناونیشانی ئەم شانۆگەرییە؟ بەڕای من جۆرێك لە ناڕێکی لە ناونیشانی نمایش دا بەدی دەکرێ بەوەی کە لە سەرلەبەری نمایشەکە تەنها مێشکی "کەر"ێك بوونی هەیە و ڕووداوەکان ئاڕاستە دەکات و بووە بە میحوەری سەرەکی ڕووداوەکان، بەڵام دەرهێنەر لێرەدا ووشەی کەر کۆ دەکات و دەیکات بە کەرەکان ئەمە بۆ من مایەی پرسیارە! یاخود بە جۆرێ لە جۆرەکان هەستەکەم دەرهێنەر مەحکوم بووە ووشەی "گەمە" دابنێ بۆ ئەوەی پێشوەخت بە بینەران بڵێ: ئێمە ئاهەنگسازییانە کارمان کردووە و من و ستافەکەم سەرقاڵی گەمەیەکین ئەویش هی کەرەکانە.

چیرۆکی نمایشەکە بەگشتی باس لەوە دەکات سەرۆکی "کۆمپانیا، دەوڵەت، هەرێم، حزب، … هتد بەهۆی ڕووداوێکەوە مێشکی لە کار دەکەوێت و دەسوپێوەندەکەشی بە فەرمانی سەرۆکەکەیان بڕیاڕ دەدەن مێشکی بگۆڕن. دوای ئەوەی کەس ئامادە نابێ مێشکی خۆی ببەخشێ بە سەرێك، ناچار مێشکی "کەر"ێکی بۆ دادەنێن و مێشکە لەکارکەوتووەکەی ئەویش دەخەنە سەر کەرەکە، ئیدی ئەو کەسە بە

جەستە سەرۆکەکەی پێشووە و بە ئەقڵیش کەرێکە. هێندی بە ڕاهێنان کابرای بە جەستە مرۆڤ و مێشك کەر، ڕادەهێننەوە لەسەر ڕەفتارە ئاساییەکانی سەرۆك، تا دواجار کەسەکە توشی موفاڕەقەی زاتی دەبێت و مێشکەکە داوا دەکات بیگەڕێننەوە سەر کەرەکە و لەم میحنەتە ڕزگاری بکەن کە ناونراوە ژیانی مرۆڤ بەڵام مێشکی سەرۆك کە لە سەر کەرەکەدایە، ئامادە نیە بیگەڕێننەوە بۆ سەر جەستەی سەرۆك و دەڵێ ژیانی ئێستام وەك کەرێك خۆشترە لە هی پێشووم کە لەسەر جەستەی سەرۆکێك بووم. دواجاریش لە دادگایەکی ڕووکەش و لایەنگرانەی دەسەڵاتدا، بەپارە و باجی میللەت بڕیاری گەڕانەوەی مێشکەکان بۆ شوێنی خۆیان دەدرێت. لەم نێوەندەدا ووڵات توشی قەیران دەبێت و هەژاری بڵاو دەبێتەوە و سەرجەم پەیوەندیە باو و کۆمەڵایەتی و ئەخلاقیەکان تێکدەچن. دەرهێنەر کە هەر خۆیشی نوسەری تێکستی نمایشەکەیە و هەست بەوە دەکرێت کە سوودی لە چەند تێکستێکی دیکە وەرگرتووە، زۆر بە ووردی کاری لەسەر مەنزومەی سەرۆکایەتی ووڵاتانی ڕۆژهەڵات و سیستەمە دیکتاتۆرییەکان کردووە کە چۆن کۆی سیستمی ووڵات، حیزب، هەرێم…هتد

تەنها لەسەر بوونی یەك کەسێك "سەرۆکێك" بنیاتنراووە و بە دوورکەوتنەوە یان نەخۆشکەوتنی ئەو کەسەش تەواوی بابەتەکان دەشێوێن! بۆیە زۆرجار دەبینین خودی ئەو سەرۆکانە لە دوا وێستگەکانی ژیانیان، چۆن لەلایەن دەسوپێوەندەکانی خۆیانەوە بۆ ئامانجی تایبەت و لەپێناو تێکنەچوونی سیستەمە دیکتاتۆرییەکەی خۆیان، دەکرێن بە گاڵتەجاڕ، کە مایەی ئەوپەڕی بەزەییە و بە چەندین شێوازی قێزەون، نیشانی ڕەعیەت دەدرێنەوە و پێیان دەڵێن: ئەها هێشتا سەرۆك هەر ماوە و هەیمەنەی ئەو هەر بەسەر ووڵات و ڕەعیەتەوە هەیە. جگە لەوەش دەرهێنەر تەئکیدی لەسەر ئەوە کردبوەوە کە لەم جۆرە سیستەمانەی حوکمڕانیدا هیچ کەسێکی بە ئەرکی خۆی هەڵناسێ و دامەزراوەیەکی گرنگی وەك دادگا لە هەموو بەهاکانی خۆی دادەماڵرێ و دەبێتە دەزگایەك بۆ ناعەدالەتی ئاڵۆزکردنی زیاتری دۆخەکان. جگە لەوەش لە دروسبوونی ئەم دۆخەشدا لەشکرێك دامەزراوەی ڕاگەیاندنی بێباك و ناپیشەیی و موزەیەف هەڵدەتۆقن و ئیدی کاری ئەوان تەنها بڵاوکردنەوەی فاشییەت و ژەهری دووبەرەکی و درۆ و قەبەکردنی بابەتە لاوەکییانە. بە کورتی لە گەڕەلاوژەیەکی بۆ ئامانج زیاتر شتێکیان نیە بۆ ووتن.

لێرەوە دەگەینە ئەو باوەڕەی کە دەرهێنەر زیرەکانە کاری لەسەر بابەتگەلێك کردووە کە ئێستا بە ڕوونی لە کۆمەڵگای کوردیدا

بوونیان هەیە وەك نەخۆشکەوتنی سەرۆکەکان و بەکارهێنانیان لەلایەن خانەوادە و حزبەکانەوە بۆ مەرامی زۆر تایبەت و بوونی دەیان دامەزراوەی ڕاگەیاندنی بێکەڵکی زۆربڵێ کە تەنها کاریان بریتییە لە شێواندنی چێژی بینەر و دروستکردنی رق و کەراهییەت و داماڵراوی دادگاکان لە دادگەری و عەدالەت و دروستکردنی دەیان قەیران بۆ سەرقاڵکردنی ڕەعیەت و … هتد. دەرهێنەر پێمان دەڵێت لە سیستەمە ئیستیبدادییەکاندا سەرۆك و خانەوادەکەی خۆیان بە پارێزەر و برەوپێدەری هەموو بوونەوەرەکان دەزانن و ئەوان خاوەنی شەرعییەتی بەڕێوەبردنی ووڵاتن. بە نەمان و دوورکەوتنەوەی سەرۆك لە گۆڕەپانەکەدا تەواوی ژیانی ڕەعیەت دەکەوێتە بەر مەترسی لەناوچوونەوە. هەروەك مەریوان زەنگەنە پێیگووتین کە مرۆڤایەتی لە ژیانێکدایە کە تەنانەت ئاژەڵانیش تەمەننای ناکەن و حەسوودی پێنابەن هێندە چەوت و پڕ لە نەنگی و چەرمەسەری و ناعەدالەتییە.

نواندن

وەك پێشتر ئاماژەم پێکرد "گەمەی کەرەکان" بە گشتی خۆی لە شانۆی ئاهەنگسازی ساغکردبووەوە و لە چەند شوێنێکدا هەوڵی دەدا بگاتە سنوورەکانی شانۆی داستانیی برتۆڵد برێشت و ڕەکیزە بنەڕەتییەکانی ئەو ئاڕاستەیەش بخاتە چوارچێوەی نمایشەوە، بە تایبەت کارکردن لەسەر چەمکی نامۆبوون بە هەموو ئاستەکانی نامۆبوونی ئەکتەر لەگەڵ خود و ئەکتەرانی تر و دیکۆر و تەواوی پێدراوەکانی دیکەی سەر ستەیج و کارکردن لەسەر دروستکردنی ناوبڕی کورت و درێژ لە کاتی نمایشدا و تێکشکاندنی دیواری چوارەم بەتایبەت کاتی هەواڵی ڕووداوەکەی سەرۆك ڕادەگەیەنرێت ڕۆژنامەنوسەکان لە پشتی

بینەرانەوە دێن و دوواتر دەچنەوە سەر ستەیج ئەم تەکنیکانە لە چەند شوێنێکی دیکەش بە ووردی کاریان لەسەر کرابوو. بۆیە کارکردنی ئەکتەر لەسەر ئەو دوو شێوازە توانا و سەلیقەیەکی ‎زیاد لە پێویستی دەوێت و ڕەنگە ئەکتەرانی ئاسایی کەمتر بتوانن ببنە ئایقۆنەیەکی کاریگەر و بینراو لەم جۆرە نمایشانەدا. لەبەر ئەوە بەرای من نواندن بە گشتی لە "گەمەی کەرەکان"دا لە ئاستێکی باڵادا بووە و هەمووان بەیەکەوە توانیبوویان جۆرێك لە هەماهەنگی و هاڕمۆنییەت بخوڵقێنن و زیاتر خۆیان وەك مەنزومەیەکی تۆکمەی ئەدائی دەر بخەن و کەمتر بوار بە بینەر بدەن کە هەوڵی جیاکردنەوەی ئاستی ئەکتەرەکان بدات بۆ ئاستەکانی "سەرەکی و لاوەکی کۆمبارس و ...هتد".

بەڵام بە گشتی تارق ناسح لە ڕۆڵی سەرێك و دارا عەزەدین لە ڕۆڵی راوێژکار و سوزان ئەحمەد لە ڕۆڵی هاوسەری سەرێکدا بۆ من مایەی سەرنج و تێڕامان بوون. کە ئەمجارەیان جیاوازتر لە هەموو دەرکەوتنەکانی پێشوویان دەرکەوتن، بەراستی من بەو نواندنەیان شۆك بووم کە توانیویانە بەو رادەیەك دابڕان دروست بکەن لەتەك تەواوی ئەو ڕۆڵانەی کە پێشتر بینیویانە دیارە ئەمەش بۆشك ئەگەڕێتەوە بۆ هەوڵی نەبڕاوەی خۆیان بۆ دروست کردنی ئەو کەلێنە لەگەڵ ئەزموونەکانی پێشوویاندا و گەڕان و پشکنینەکانی خودی ئەکتەر بەدەر لە ئامۆژگارییەکانی دەرهێنەر بە دوای چوارچێوەی گشتی کارەکتەردا. هەروەك ناشکرێ هەوڵ و ڕۆڵی ئەکتەرانی دیکەی نمایشەکە نادیدە بگیرێ، بە پێچەوانەوە هەمووان لە ئاستی خۆیانەوە هەوڵی تەواوکردنی وێنەی نمایشەکەیان دەدا تا ئەوەی کە دواجار ئامانجەکەیان پێکا و ئەو وێنە تەواوەیان بە پێمان بەخشی کە پێویست بوو بیگەیەنن.

بەکارهێنانی تەکنیکی ستۆپ کارد لە نمایشی "گەمەی کەرەکان"دا زۆر بە ووردی و مەدروسی کاری لەسەر کرابوو کە ئەگەر بهاتایەو رووناکی هاوکار بووایە ئەوا بۆشك دەبووە یەکێك لە کۆدە سەرەکییەکانی سەرکەوتنی نمایش.

نمایشەکە لە رووی ئیقاعیشەوە لە ئاستێکی زۆر باڵادا بوو بەوەی زیاتر لە جارێك هەموو ئەکتەرەکان کە ژمارەیان نۆ کەسە لەسەر تەختەی شانۆ دەبوون و پێکڕا ئەو مۆتیقەیان دەنەخشاند کە نمایش پێویستی بوو و هەمووان پێکەوە ئیقاعی جەماعی ئیشەکەیان دەخوڵقاند. ئەمە جگە لە بەکارهێنانی چەندین سرود و گۆرانی و کۆڕاڵ کە هێندەی تر سەلیقە و ووردەکاری دەرهێنەر و ستافەکەی دەخستەڕوو لە راگرتنی ئیقاع و باڵانسی گشتی نمایش.

کارکردن لەسەر چەمکی کۆمیدیا یەکێکی تر بوو لە خاڵە ئیجابییەکانی ئەم نمایشە و دەرهێنەر توانیبووی زیرەکانە و زۆر ئەکادیمیانە کار لەسەر ئەو شێوازە بکات و دوور بکەوێتەوە لە سوخرییەت و تەهریج و بە مانای ووشە کار لەسەر کۆمیدیای هادف و ئامانجدار بکات و لە رێگەیەوە بە بینەران بڵێ: ئێوە بەچی پێدەکەنن؟ ئەوە ژیانی خۆتانە کە ئێستا تێیدا دەژین و هەست بە خۆتان ناکەن.

خاڵە لاوازەکانی نمایش

لەبەر ئەوەی ئێمە لە کوردستاندا کار دەکەین و شانۆ پیشەمەندی نیە و تەنها ئارەزوویەکی زاتییە بۆیە هەمیشە کۆمەڵێك خاڵی لاواز بەرێکی نمایشەکانمان دەگرن، کە رەنگە بەشێکیان پەیوەندییان بە خودی ئاگایی دەرهێنەرەوە هەبێت و بەشێکی دیکەشیان بارودۆخ و ناپیشەییبوونی شانۆکەمان بۆمانی دەخوڵقێنێت. بۆیە نمایشی "گەمەی کەرەکان"یش بەدەر نیە لەم بابەتە و لە دیدی ئێمەدا وەك هەڵسەنگێنەرێکی نمایش چەند خاڵێکی لاوازی نمایش بەدیدەکرێت کە دابەش دەبێتە سەر هەردوو ئاستەکەی سەرەوە کە باسمان کرد.
کێشەی سەرەکی ئەم نمایشە و زۆربەی ئەو نمایشانەی کە لە هۆڵی چالاکی قوتابخانەکانی کەرکوك پێشکەش دەکرێن بریتییە لە رووناکی، کە زۆرجار دەرهێنەر ناچار دەبێت تەواوی روئیای خۆی بۆ رووناکی نمایشەکەی بگۆڕێت لەبەر ئەوەی ئامێرەکانی ئەم هۆڵە زۆر زۆر لە ئاستێکی خراپ دان. لە "گەمەی کەرەکان"یش رووناکی نەك یاریدەدەری کردەکانی تری نمایش نەبوو، بەڵکو زۆرجار لە ئاستی کردەکانی تری وەك نواندن و دەرهێنانیشی دەهێنایە خوارەوە و هیچکات نەیدەتوانی ئەتمۆسفێری دیمەنەکان و تەنانەت نمایشیش بخوڵقێنێت، بەتایبەتی لە هەرسێ دیمەنی ژووری نوستنی سەرۆك و ئۆفیسەکەی و دادگاکەشدا.

یەکێکی دیکە لە خاڵە لاوازەکانی نمایش، دیمەنی خەوتنی سەرۆك بوو لە سەرەتای نمایشەکەدا کە زۆر سادە بوو و پەلەپەلی پێوە دەبینرا، دەکرا ووردتر کاری لەسەر بکرایە و ئاستی هونەری بەرزتر بکرایەتەوە لەوەی کە هەیە.

هەروەك بەکارهێنانی تەکنیکی تەلەفزیۆنەکان بەرای من زیاد لە پێویست دووبارە کرایەوە بەجۆرێك لە جارەکانی کۆتاییدا پێش ئەوەی دەربکەون بینەر پێشبینی دەرکەوتن و قسەکانیانی دەکرد کە ئەمەش بە خاڵێکی نێگەتیڤی پرۆسەی دەرهێنان هەژمار دەکرێت، کە تەکنیك و جووڵەکان بۆ بینەر سوپرایز نەبن و پێشوەختە ئاشکرابن. یاخود دەکرا دەرهێنەر شێوازی بەکارهێنانەکانیان بگۆڕێت، واتا هەموو

دەرکەوتنەکان هەر تیفی نەبن بەڵکو جارێك بێژەری رادیۆ هەواڵەکان رابگەیەنێت، جارێك پەیامنێرێك رووداوەکان بگوازێتەوە و … هتد.
من ئیشکالییەتێکی زەقتر لەوانەی پێشوو لە ”گەمەی کەرەکان”دا دەبینم ئەویش بریتییە لە بوونی تەلەفزیۆن وەك ئامرازێکی گەیاندن و جارچی بە هەمان شێوە وەك ئامرازێکی گەیاندن، کە بوونی ئەم دووانە لە یەك کاتدا دووفاقییەتێك دێنێتە کایەوە کە پێویست بوو دەرهێنەر بە ووردتر هەڵسەنگاندنی بۆ بکات. چونکە ئەم دوو ئامرازە تەنانەت لە رووی زەمەنیشەوە زۆر لە یەکتر دوورن و لە رووی بونیادیشەوە جیاوازییەکی زۆر لە نێوانیاندا هەیە.

ئەم نمایشە بەگشتی کێشەی کاتی هەبوو کە هەندێك جار بینەر هەستی بە دووبارەبوونەوە و زیادیی دیمەنەکان دەکرد، کە دەکرا چڕتر بکرێنەوە و لە زەمەنێکی کورتتر لە سەعاتێك و سی دەقیقەدا تەواوی رووداوەکانمان بۆ بخەنە ڕوو، ئەم حاڵەتەش لە چەند دیمەنێکدا هەستی پێدەکرا، بە تایبەتی لە دیمەنی سەرەتای نمایشەکە و دیمەنی شەوە ئاهەنگەکەی ماڵی سەرۆك و دیمەنی دادگاکەش کە کەوتبووە کۆتایی نمایشەکە و زیاد لە پێویست درێژکرابووەوە، هەروەها دیمەنی ساتی موفارەقە زاتیەکەی سەرۆك، کاتێ سەیری تیفی دەکات و وورد وورد شتەکانی دەوروبەری بۆ روون دەبێتەوە لێرەدا دەرکەوتنەوەی بێژەرەکان تارادەیەك زیاد بوون بەبەڵگەی ئەوەی دەرکەوتنی ئەو بێژەرانە هیچ خزمەتێکی بە دیمەنەکە و کرداری بەهۆشهاتنەوەی سەرۆك نەکرد و دیمەنی دواتر و بەهۆشهاتنەوەکەی سەرۆك تەنها لەسەر بینینی وێنەی شەڕەکانی مێژووی مرۆڤایەتی بنیاتنرابوو. لەبەر ئەوە بەرای من هیچکات نابێ دەرهێنەر بهێڵێ بینەر هەست بە دووبارەبوونەوەی دیمەن و درێژکردنەوەی ناپێویست بکات و لێنەگەڕێت بە تەواوی لە دیمەنەکان تێر بێت، بەپێچەوانەوە دەبێ وابکات بینەر هەمیشە بەتامەزرۆییەوە دیمەنەکان بەجێبهێڵێت.